

Військово-морський етикет та церемоніал

Анотація

Дана книга стане у пригоді перш за все командирам кораблів під час здійснення ними візитів до іноземних портів, військовослужбовцям вітчизняних Військово-Морських Сил, курсантам та ліцеїстам навчальних військово-морських закладів, а також всім, кого цікавить тема звичаїв, традицій та культури військових моряків у світі.

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Візити кораблів до іноземних портів.	
Протокольні заходи та етикет	6
Правовий статус корабля	6
Повноваження командира корабля.....	8
Військово-морський протокол та етикет	9
Види візитів кораблів.....	11
Протокольні візити.....	14
Прес-конференції, інтерв'ю, тости, бесіди.....	25
Види прийомів.....	28
Прийоми на кораблі	32
Представлення та знайомства	37
Форма одягу та правила поведінки на прийомах.....	41
Бесіда за столом.....	45
Листування. Форми документів та листів візитів, запрошувальні картки	47
Розділ 2. Військово-морський церемоніал	55
Державний протокол та церемоніал України.	
Військові почесні та церемоніал.	
Військово-морський церемоніал: історія зародження	55
Прапори та вимпели, які несуть українські кораблі (судна ВМСУ)	58
Підйом прапорів на українських кораблях (суднах ВМС ЗСУ)	61
Державний Гімн України	67
Салюти. Види салютів, особливості здійснення.....	69
Участь у національних святах іноземних держав	76
Покладання вінків до національних пам'ятників та могил співвітчизників	77
Висновки	80
Список літератури.....	82
Додатки	83
<i>Додаток 1.</i> Деякі державні свята країн-членів НАТО	83
<i>Додаток 2.</i> Деякі пам'ятники української культури за кордоном.....	88
<i>Додаток 3.</i> Деякі українські діаспори у світі.....	90
<i>Додаток 4.</i> Форми документів, листів, запрошень.....	95
<i>Додаток 5.</i> Орієнтовна Схема розміщення офіцерського складу для прийому гостей в кают-компанії	99
<i>Додаток 6.</i> Прапори посадових осіб Військово-Морських Сил Збройних Сил України.....	100

Вступ

Одним із ключових факторів, які впливають на міжнародну обстановку є зовнішня політика держави, у якій на даному етапі для нашої країни вкрай важливо не тільки триматися твердої позиції щодо протистояння країні-агресору на всіх напрямках, але й зберегти зв'язки із країнами-партнерами, а також налагодити, підтримувати та розвивати добросусідські відносини із усім прогресивним світом.

Наявність в Україні виходу до морського простору Чорного, Азовського морів та дельти із суднохідною ділянкою другої за довжиною і площею басейну річки Європи – Дунаю, разом із фактом отримання нею статусу кандидату до членства в ЄЕС, створюють сприятливі умови не тільки для розширення економічних, торгівельних зв'язків із західними партнерами, а й зростанню контактів між Військово-Морськими Силами України та військово-морською компонентою інших держав.

Найефективнішою формою міжнародного військового співробітництва є візити наших кораблів в іноземні порти, які стали реаліями у перші ж роки становлення вітчизняних ВМС. І незважаючи на те, що акценти у доктринах наших ВМС у різні періоди були розставлені на забезпечення безперервного функціонування каналів перевезення у Чорному та Азовському морях, комунікації із зовнішнім світом відбувалися і завдяки здійсненню нашими кораблями тривалих походів у віддаленні райони Світового океану із чисельними заходами у іноземні порти, при цьому географія візитів постійно розширювалась.

В реаліях сьогодення, в умовах військової агресії РФ, у тому числі і на морському напрямку, візити та ділові заходи кораблів і суден України у порти іноземних держав тимчасово ускладнені,

однак своєї політичної значимості не втратили, адже вони дозволяють донести до світової спільноти наративи справедливості боротьби українського народу проти російської агресії за свою свободу, суверенітет й незалежність, та його прагнення йти європейським шляхом розвитку.

Отже перспектива продовження дальніх походів вітчизняних кораблів із заходами до портів держав-партнерів цілком реальна, тому підґрунтя до цього, у тому числі і правову культуру візитів, треба формувати вже сьогодні.

Розділ 1

Візити кораблів до іноземних портів. Протокольні заходи та етикет

Правовий статус корабля

Під час закордонних походів корабель отримує певний правовий статус, а особовий склад ВМС України вступає у різні види правових відносин із суб'єктами інших країн, які регулюються не тільки вітчизняними нормативно-правовими актами, але й підпадають під дію міжнародного законодавства. Крім того високий рівень культури військовослужбовця ВМС України передбачає необхідність відноситися із повагою до законів, а також традицій та звичаїв держави яка приймає візитера.

У дальньому поході корабель, як відомо може знаходитися у водах відкритого моря, у територіальних, або внутрішніх водах іноземних держав, проходить повз протоки та інші частини Світового океану, отже правовий режим цих морських просторів має свої особливості та певним чином впливає на умови плавання корабля та його діяльність. Одночасно правове положення самого корабля також регламентує його дії, особливо у районах, де виникає необхідність вступати у певні правовідносини з іноземними кораблями або державними органами.

Корабель завдяки своєму особовому правовому положенню у відкритому морі, територіальних водах та портах іноземних держав має імунітет, який ґрунтується на загальновизнаному сучасним міжнародним правом положенні про повагу суверенітету іноземної держави, яке у свою чергу витікає з принципу рівноправ'я всіх держав, який закріплений Статутом Організації Об'єднаних. Суть зазначеного принципу складається з того, що всі держави юридично рівні, отже як члени міжнародного су-

пільства мають однакові права та обов'язки. Проектуючи вказані постулати на кораблі отримаємо наступне: незалежно від рангу, кораблі будь-якої держави не мають жодної влади над кораблями інших держав, в яких би водах Світового океану ці кораблі не знаходились. Для вітчизняних кораблів вказану тезу закріплено у положенні про корабельну службу у Військово-Морських Силах Збройних Сил України, закріпленого наказом Міністра оборони України від 25.11.2003 № 415 (далі – Положення).

Знову ж таки, в силу вищезазначеного імунітету кораблів, на них в іноземних територіальних і внутрішніх водах та, відповідно й в іноземних портах та гаванях, не розповсюджується дія законів та рішень судових органів будь-якої держави, крім держави прапору. Тому особовий склад корабля, який знаходиться в іноземному порту, відповідає за свої дії, які скоєні на борту лише за законами прапору корабля.

Органи місцевого самоврядування, правосуддя, військової влади іноземної держави не мають права підніматися на борт корабля, не отримавши попередньо згоди його командира. Будь-які конфлікти, які виникають між кораблями та іноземною владою порту перебування, у випадку неможливості улагодження їх на місці, підлягають вирішенню дипломатичним шляхом.

В той самий час кораблі, які користуються свободою від іноземної юрисдикції, не мають права здійснювати будь-які дії, які б порушували суверенітет іноземної держави. Члени екіпажу корабля повинні поважати закони, правила, звичаї та традиції держави, в порту якої вони знаходяться.

Крім того, корабель повинен дотримуватись міжнародних принципів та норм, які регламентують відносини з іноземними кораблями та органами влади. Звільнення від іноземної юрисдикції не дає права командирі корабля здійснювати неправомірні дії.

Повноваження командира корабля

Під час візиту кораблів українських ВМС до портів іноземних держав безпосередньо у правовідносини з їх посадовими особами вступають командир групи кораблів та командири кораблів, які приймають участь у візиті. (Далі – командир корабля). В іноземному порту командир корабля наділений повноваженнями виступати у якості представника своєї держави та зобов'язаний всіма засобами підтримувати її престиж. Перебуваючи в іноземному порту, вищезазначені особи повинні дотримуватися програми візиту, та всі дії, які стосуються взаємовідносин з місцевою владою, узгоджують з військово-морським (воєнним) аташе, дипломатичним або консульським представником України, а за необхідністю, і з вищим командуванням ВМС України.

Командири кораблів забезпечують суворе виконання вимог статутів, наказів, настанов і інструкцій, дотримання міжнародних актів з питань мореплавання, учасником яких є Україна, законів, правил та звичаїв які встановлені у країні перебування та які відносяться до відвідування іноземними кораблями вод та портів зазначеної держави, її портових, митних, поліцейських, санітарних правил, а також правил використання зв'язку, одночасно пам'ятаючи, що дотримання іноземних законів та правил не повинно наносити шкоду іміджу та інтересам власної держави. Отримуючи необхідні дані від дипломатичних та консульських представників України, командування кораблів повинно прагнути до того, щоб мати у наявності найбільш повну та об'єктивну інформацію відносно національного законодавства з питань мореплавання, портових правил, правового режиму внутрішніх та територіальних вод, правил плавання у спеціальних морських зонах, місцевих національних, історичних, культурних, побутових та релігійних традицій, звичаїв та правил етикету, які прийняті на флоті іншої країни.

По всім питанням церемоніалу та протоколу командир корабля консультується з військово-морським аташе або іншим пред-

ставником посольства України, а також офіцером зв'язку країни перебування. Через останнього він також вирішує й інші питання, які потребують узгодження з іноземною владою.

Військово-морський протокол та етикет

Під час чисельних візитів кораблів українських ВМС в іноземні порти, було складено певний порядок, пов'язаний з протокольними заходами, що ґрунтуються на процедурі, яка прийнята у міжнародній дипломатичній практиці.

Під дипломатичним протоколом розуміють сукупність загальноприйнятих правил, традицій та умовностей, яких дотримуються уряди, відомства іноземних справ, дипломатичні, торгові та консульські представництва, дипломатичні співробітники та інші офіційні особи у міжнародному спілкуванні. Серед цих правил важливе місце відводиться організації візитів посадовим особам прийомом з нагоди тих чи інших подій тощо. Крім того дипломатичним протоколом передбачаються правила ведення переговорів, прес-конференцій, бесід, офіційної та приватної переписки, ношення форми одягу, яку передбачено для тих чи інших офіційних випадків, дипломатичного етикету, т.т. всього того, що призначено сприяти підтриманню нормальних відносин між державами та їх представниками за кордоном.

У дипломатичному протоколі приділено окрему увагу дипломатичному етикету, під яким розуміють правила поведінки дипломатів та інших офіційних осіб під час різноманітних дипломатичних заходів, таких як переговори, прийоми, візити, зустрічі делегацій, взаємних представлень тощо. Етикет включає норми та звичаї, які пов'язані з культурою поведінки, т.т. з вмінням вести себе у суспільстві, із зовнішньою акуратністю, культурою побуту, та прийому гостей, вмінням тримати себе за столом, вести бесіди, грамотно та ясно висловлювати свої думки тощо.

Правила дипломатичного протоколу та етикету носять міжнародний характер та в цілому є обов'язковими для дотримання

за умови що вони не суперечать загальноприйнятим у вітчизняному суспільстві нормам моралі та не принижують гідність українських громадян. Певною мірою норми військового етикету закріплені у статутах Збройних Сил України. (правила поведінки під час перебування військовослужбовців поза межами військової частини, військові ритуали тощо).

Під час заходів кораблів вітчизняних ВМС до іноземних портів, крім протокольних заходів проводяться заходи неофіційного характеру, такі як зустрічі із моряками держави перебування, із спільнотою міста, з дітьми, а також організуються прийоми як командиром загону (корабля), так і місцевою владою, а інколи й командуванням військово-морських закладів та військово-морських сил країни перебування. Протокольні заходи та етикет на таких зустрічах та прийомах мають свої особливості, зазвичай вони більш прості та демократичні. Це пояснюється як специфікою власне кораблів, так специфікою візитів, що ними наосягаються. Все це зумовлює необхідність певних відхилень від деяких формальностей дипломатичного протоколу, які не здатні нанести шкоду цілям дружнього візиту. Однак при цьому, що стосується дотримання військовослужбовцями військового та загальноцивільного етикету, то ніяких відхилень від нього не припускається, оскільки це може нанести шкоду престижу України, адже по культурі поведінки військовослужбовця певною мірою судять про рівень культури нації у цілому.

При виконанні дій, які пов'язані з воєнно-морським церемоніалом, особистими візитами, а також з наданням почесей офіційним особам, які прибувають на корабель під час візиту в іноземний порт, а також з іншими протокольними заходами, необхідне пунктуальне дотримання уставних положень, протокольних правил, та норм дипломатичного етикету. Зазначені обставини накладають на весь особовий склад, та у першу чергу на командира загону й командирів кораблів зобов'язання чітко знати та дотримуватись передбачені норми та правила.

Однак слід взяти до уваги що протокол та етикет, які застосовуються у різних державах не є статичними, та в залежності від певних умов можуть змінюватися, у зв'язку з чим заздалегідь визначити всі тонкощі протокольного порядку зазвичай не представляється можливим. Тому при підготовці до подібних візитів офіцерам ВМС України необхідно керуватися не тільки статутними та керівними документами, але й ознайомитися із іншою літературою, яка стосується зазначених питань.

Види візитів кораблів

В діяльності будь-якого корабля, який знаходиться у плаванні можуть виникати завдання воєнно-дипломатичного характеру. Можна казати про те, що під час деяких візитів іноземних портів кораблі діють у якості недипломатичних державних органів зовнішніх відносин. Тому тут на перший план висуваються представницькі функції, які властиві цьому особовому органу держави. Рівень, на якому здійснюються взаємовідносини під час таких відвідувань, залежить від характеру візиту, складу загону, присутності на кораблях урядових або вищих військових посадових осіб та від інших обставин.

Відвідування іноземних портів та територіальних вод нашими кораблями відбувається у відповідності з чинними нормами міжнародного морського права. Загалом зазначені відвідування, в залежності від цілей та задач підрозділяються на офіційні та неофіційні візити, ділові та вимушені заходи.

Офіційні візити переслідують представницькі цілі та спрямовані на розвиток та укріплення дружніх взаємовідносин з іноземними державами. Вони наносяться як правило на основі взаємності, від імені однієї держави та здійснюються за запрошенням або за згодою іншої держави. До цієї категорії також відносяться візити, які проводяться у зв'язку з важливими національними, міжнародними подіями та урочистостями або у зв'язку

з прибуттям до порту на кораблі глави держави, уряду, іншого урядовця або вищої воєнної посадової особи, а також в інших особливих випадках.

Офіційні візити організуються у відповідності із програмою, яка заздалегідь узгоджується між зацікавленими державами та включає надання певних почестей посадовим особам та виконання офіційних церемоній. При взаємній згоді сторін офіційні візити можуть висвітлюватися у засобах масової інформації, медіа ресурсах.

Неофіційні візити наносяться із навчальними, науковими або іншими цілями, які носять неофіційний характер та як правило передбачають участь у місцевих (локальних) церемоніях. У цьому випадку протокольні заходи обмежені мінімальною кількістю особистих візитів та прийомів. Неофіційні візити наносяться за згодою сторін на підставі взаємності. В них можуть приймати участь кораблі та судна усіх класів, однак зазвичай їх здійснюють навчальні та науково-дослідницькі судна.

При підготовці до неофіційного візиту всі основні питання, які пов'язані з церемоніалом, та заходи з участю особового складу узгоджуються з іноземною владою заздалегідь, та для їх проведення, також як і при офіційних візитах, складається програма. За згодою сторін, ці візити, як і офіційні можуть висвітлюватися у медіа ресурсах.

Ділові заходи здійснюються здебільше з метою матеріально – технічного забезпечення корабля, відпочинку особового складу, транспортування людей та майна, а також рішення інших задач. Дотримання принципу взаємності при ділових заходах зазвичай не передбачається.

При плануванні ділових заходів попередньо узгоджуються лише найнеобхідніші питання, які пов'язані із забезпеченням цілей заходу. Всі інші питання координуються командиром корабля з місцевим військово-морським командуванням за участю воєнно-морського (воєнного) аташе або представника посольства або консульства (по прибуттю до порту). Для найкращого

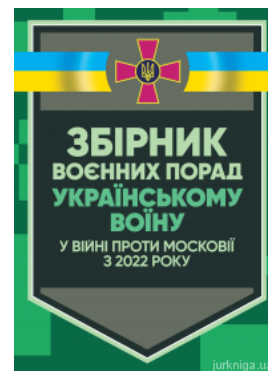
Книги, які можуть вас зацікавити

Філософія науки:
військово-промислові
інновації

Поствоєнна Україна:
квантова філософія та
захист мирного неба

Збірник воєнних порад
українському воїну у
війні проти московії з
2022 року

Нове покоління
російських війн

Військова логістика

Лікування поранених з
бойовими
ушкодженнями живота
(за досвідом АТО/ООС)

Перейти до галузі права
Морське право

[Перейти на сайт →](#)